

Sygn. akt VI ACa 1986/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Ewa Stefańska (spr.)

Sędziowie: SA Agata Wolkenberg

SO del. Małgorzata Mączkowska

Protokolant: Izabela Nowak

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa A. S.

przeciwko (...) S.A. w W.

o stwierdzenie nieważności uchwały

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 13 sierpnia 2015 r.

sygn. akt XX GC 669/14

I. oddała apelację;

II. zasądza od A. S. na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI ACa 1986/15

UZASADNIENIE

Powód A. S. domagał się stwierdzenia nieważności uchwały nr (...) (...) Walnego Zgromadzenia (...) S.A. z siedzibą w W. z dnia 6 czerwca 2014 r. w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdania finansowego zgodnego z (...) za 2013 r.

Jako podstawę faktyczną roszczenia powód podał, że Rada Nadzorcza pozwanego z dniem 27 czerwca 2013 r. uległa rozwiązaniu z mocy prawa, na podstawie art. 14 ust. 1 w związku z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 2099, ze zm., zwanej dalej „tzw. ustawą kominową”), na skutek powołania w jej skład (...). W ocenie powoda, nieistniejąca Rada Nadzorcza podjęła nieistniejące uchwały o zmianie składu Zarządu pozwanego, a w konsekwencji (...) Walne Zgromadzenie (...) S.A. z siedzibą w W. z dnia 6 czerwca 2014 r. zostało zwołane przez osoby nieuprawnione, co skutkowało nieważnością przedmiotowej uchwały. Ponadto powód zarzucił, że sprawozdanie finansowe pozwanego za 2013 r. nie spełniało wymogów określonych w art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 1047, ze zm., zwanej dalej „ustawą o rachunkowości”), z uwagi na brak podpisów wszystkich członków Zarządu.

Pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. wnosił o oddalenie powództwa, podnosząc, że art. 14 ust. 1 tzw. ustawy kominowej nie ma zastosowania do przypadków nieprzestrzegania jej przepisów przez organy inne, niż organ nadzorczy. Ponieważ J. D. został powołany w skład Rady Nadzorczej przez Walne Zgromadzenie (...) S.A. z siedzibą w W., organ nadzorczy nie uległ rozwiązaniu z mocy prawa i mógł skutecznie realizować swoje kompetencje, w tym dokonać zmian w składzie Zarządu pozwanego.

Wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo.

Wyrok Sądu Okręgowego został wydany w oparciu o poniższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

W okresie od dnia 3 kwietnia 2007 r. do dnia 22 stycznia 2014 r. J. D. był członkiem Rady Nadzorczej (...) spółki z o.o. z siedzibą w L., będącej spółką prawa handlowego, w której udział jednostek samorządu terytorialnego przekracza 50% kapitału zakładowego. Następnie uchwałą nr (...)z dnia 27 czerwca 2013 r. (...) Walne Zgromadzenie (...) S.A. z siedzibą w W. powołało J. D. w skład Rady Nadzorczej tej spółki, będącej spółką prawa handlowego, w której udział Skarbu Państwa przekracza 50% liczby akcji.

Członkami zarządu (...) S.A. z siedzibą w W. byli: W. O. w okresie od 30 marca 2011 r. do 4 grudnia 2013 r., B. M. w okresie od 19 marca 2012 r. do 4 grudnia 2013 r. i P. S. (1) w okresie od 22 sierpnia 2008 r. do 7 lutego 2014 r. Uchwałą z dnia 14 listopada 2013 r. Rada Nadzorcza pozwanego delegowała swoich członków J. D. i G. K. do wykonywania czynności członków Zarządu w okresie od 18 listopada 2013 r. do 18 lutego 2014 r. W dniu 17 lipca 2013 r. P. S. (2) złożył rezygnację z pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu, zaś w dniu 18 listopada 2013 r. rezygnację z pełnienia funkcji Prezesa Zarządu złożył K. K.. Uchwałą z dnia 23 grudnia 2013 r. Rada Nadzorcza odwołała P. S. (1) z funkcji Prezesa Zarządu, jednocześnie powołując w skład Zarządu: M. W. (jako Prezesa Zarządu), J. D. (jako Wiceprezesa Zarządu (...)), G. K. (jako Wiceprezesa Zarządu (...)) i D. M. (jako Wiceprezesa Zarządu (...)).

W dniu 6 maja 2014 r. Zarząd (...) S.A. z siedzibą w W. podjął uchwałę w sprawie zwołania (...) Walnego Zgromadzenia na dzień 6 czerwca 2014 r. W porządku obrad przewidziano m.in. rozpatrzenie sprawozdania finansowego zgodnego z (...) za 2013 r. i podjęcie uchwały w przedmiocie jego zatwierdzenia. Na (...) Walnym Zgromadzeniu reprezentowanych było (...)akcjonariuszy, posiadających łącznie (...) akcji zwykłych na okaziciela, reprezentujących 73,298% kapitału zakładowego, dających łącznie (...) głosów. Zwyczajne Walne Zgromadzenie w dniu 6 czerwca 2014 r. podjęło m.in. uchwałę nr (...)w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdania finansowego zgodnego z (...) za 2013 r. Za podjęciem uchwały oddano (...) głosów ważnych, zaś przeciwko (...) głosów ważnych. Przeciwko uchwale głosował akcjonariusz A. S., który zażądał zaprotokołowania swojego sprzeciwu.

Do przedmiotowej uchwały dołączono „Jednostkowe sprawozdanie finansowe zgodne z (...) za rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 r.”, podpisane przez członków Zarządu pozwanego, tj. M. W., G. K., J. D. i D. M.. M. W. wchodzi w skład Zarządu od dnia 7 lutego 2014 r., jako Prezes Zarządu. G. K. jest członkiem Zarządu od dnia 29 listopada 2013 r., a od dnia 7 lutego 2014 r. pełni funkcję Wiceprezesa Zarządu. J. D. wchodzi w skład Zarządu od dnia 29 listopada 2013 r., a od dnia 7 lutego 2014 r. pełni funkcję Wiceprezesa Zarządu. Natomiast D. M. wchodzi w skład Zarządu od dnia 7 lutego 2014 r., jako Wiceprezes Zarządu.

Według Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że podstawą prawną powództwa jest art. 425 k.s.h., zgodnie z którym osobom lub organom spółki wymienionym w art. 422 § 2 k.s.h. przysługuje prawo do wytoczenia przeciwko spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia sprzecznej z ustawą. Według art. 422 § 2 pkt 2 k.s.h. prawo do wytoczenia powództwa przysługuje m.in. akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu. Natomiast art. 425 § 3 k.s.h. stanowi, że powództwo o stwierdzenie nieważności walnego zgromadzenia spółki publicznej powinno być wniesione w terminie trzydziestu dni od dnia jej ogłoszenia, nie później niż w terminie roku od dnia powzięcia uchwały. Zdaniem Sądu Okręgowego powód jest osobą legitymowaną

czynnie do wystąpienia z przedmiotowym powództwem, zaś pozew został wniesiony z zachowaniem ustawowego terminu.

Dokonując merytorycznej oceny roszczenia Sąd pierwszej instancji stwierdził, że powód żądanie stwierdzenia nieważności (...) Walnego Zgromadzenia (...) S.A. z siedzibą w W. z dnia 6 czerwca 2014 r. oparł na twierdzeniu o rozwiązaniu z mocy prawa Rady Nadzorczej pozwanego z dniem 27 czerwca 2013 r., na skutek powołania w jej skład (...), będącego już wcześniej członkiem Rady Nadzorczej innej spółki objętej działaniem tzw. ustawy kominowej. Zdaniem powoda nieistniejące były wszystkie uchwały podjęte przez Radę Nadzorczą pozwanego po tej dacie, skoro nie istniał sam organ nadzorczy. W konsekwencji nie zostały podjęte uchwały o powołaniu członków Zarządu pozwanego, którzy następnie zwołali (...) Walne Zgromadzenie z dnia 6 czerwca 2014 r. i podpisali sprawozdanie finansowe zgodnego z (...) za 2013 r., które zostało zatwierdzone przedmiotową uchwałą nr (...).

Natomiast pozwany twierdził, że sankcja określona w art. 14 ust. 1 tzw. ustawy kominowej jest adresowana wyłącznie do organów nadzorczych podmiotów wskazanych w art. 1 ustawy, więc Rada Nadzorcza pozwanego nie ponosi negatywnych konsekwencji uchwał podjętych przez inny organ, tj. Walne Zgromadzenie. Ponadto, z uwagi na niewyczerpanie przez powoda przewidzianego w art. 425 k.s.h. trybu zaskarżenia uchwały nr (...)z dnia 27 czerwca 2013 r. (...) Walnego Zgromadzenia (...) S.A. z siedzibą w W. o powołaniu J. D. w skład Rady Nadzorczej, uchwała ta była w pełni skuteczna, podobnie jak uchwały podejmowane następnie przez Radę Nadzorczą.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 4 ust. 1 tzw. ustawy kominowej (w brzmieniu obowiązującym w dacie wejścia w życie tej ustawy), jedna osoba mogła być członkiem rady nadzorczej tylko w jednej spośród spółek, o których mowa w art. 1 pkt 4-7 ustawy. Tymczasem między stronami nie było sporne, że uchwałą nr (...)z dnia 27 czerwca 2013 r. (...) Walnego Zgromadzenia (...) S.A. z siedzibą w W. J. D. został powołany w skład Rady Nadzorczej tej spółki, w sytuacji, gdy był już wcześniej członkiem Rady Nadzorczej (...) spółki z o.o. z siedzibą w L., przy czym obie spółki należały do kategorii podmiotów, o których mowa w art. 1 pkt 4-7 tzw. ustawy kominowej. Dlatego uchwała nr (...) z dnia 27 czerwca 2013 r. (...) Walnego Zgromadzenia (...) S.A. z siedzibą w W. została podjęta z naruszeniem art. 4 ust. 1 tzw. ustawy kominowej.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że według art. 14 ust. 1 tzw. ustawy kominowej (w brzmieniu obowiązującym w dacie wejścia w życie tej ustawy), za nieprzestrzeganie przepisów ustawy organy nadzorcze jednostek organizacyjnych wymienionych w art. 1 pkt 2-7 ulegały rozwiązaniu z mocy prawa. Wyjaśnił, że sankcja w postaci rozwiązania z mocy prawa organów nadzorczych podmiotów objętych działaniem tzw. ustawy kominowej jest prostą konsekwencją decyzji tych organów podjętych sprzecznie z regulacjami ustawy. Natomiast z przepisu tego nie można wyprowadzić wniosku, aby decyzje innych organów podmiotów wymienionych w art. 1 tzw. ustawy kominowej miały skutkować rozwiązaniem organu nadzoru, który tych decyzji nie podejmował, albowiem niedopuszczalna jest rozszerzająca wykładnia powołanego przepisu. Dlatego Sąd Okręgowy uznał, że podjęcie przez (...) Walne Zgromadzenie (...) S.A. z siedzibą w W. uchwały nr (...)z dnia 27 czerwca 2013 r. nie wywołało skutku przewidzianego w art. 14 ust. 1 tzw. ustawy kominowej, a więc nie doszło do rozwiązania z mocy prawa Rady Nadzorczej pozwanego.

Ponadto Sąd pierwszej instancji zauważył, że uchwała ta nie została zaskarżona w trybie art. 425 k.s.h., a więc jest ona skuteczna, podobnie jak uchwały podejmowane następnie przez Radę Nadzorczą pozwanego, w tym te dotyczące zmian w składzie Zarządu. Dlatego Sąd Okręgowy uznał, że zarówno zwołanie (...) Walnego Zgromadzenia na dzień 6 czerwca 2014 r., jak i podpisanie sprawozdania finansowego za 2013 r., nastąpiło przez osoby aktualnie pełniące funkcję członków Zarządu pozwanego, co skutkowało ważnością zakwestionowanej uchwały nr (...).

Od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie apelację wniósł powód A. S..

Apelacją powód zaskarżył wyrok w całości, domagając się jego zmiany poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Zaskarżonemu wyrokowi powód zarzucił:

- 1) obrazę przepisów prawa procesowego poprzez jednostronną i wybiórczą ocenę materiału dowodowego;
- 2) obrazę prawa materialnego poprzez przyjęcie błędnej wykładni przepisów oraz niewłaściwe ich zastosowanie;
- 3) błędy w ustaleniach podstawy faktycznej dochodzonych praw.

Ponadto powód wnosił o przeprowadzenie dowodu z dokumentów w postaci uchwały Rady Nadzorczej pozwanego z dnia 14 listopada 2013 r. w sprawie delegowania J. D. do czasowego pełnienia funkcji członka Zarządu, oświadczeń J. D. złożonych pozwanemu w związku delegowaniem go do czasowego pełnienia funkcji członka Zarządu i oświadczeń J. D. złożonych pozwanemu w związku kandydowaniem i wyborem w skład Rady Nadzorczej w dniu 27 czerwca 2013 r., na okoliczność naruszenia tzw. ustawy kominowej przez Radę Nadzorczą. Sąd Apelacyjny w Warszawie dopuścił te dowody na powyższą okoliczność.

Pozwany (...) S.A. w W. wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Także rozważania prawne Sądu pierwszej instancji są prawidłowe.

W przedmiotowej sprawie niesporne jest, że uchwała nr (...)z dnia 27 czerwca 2013 r. została podjęta przez(...) Walne Zgromadzenie (...) S.A. z siedzibą w W. z naruszeniem art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 2099, ze zm., zwanej dalej „tzw. ustawą kominową”). Spór między stronami procesu dotyczy jedynie skutków naruszenia przez (...) Walne Zgromadzenie pozwanego tzw. ustawy kominowej, a w szczególności, czy konsekwencją tego naruszenia była sankcja przewidziana w art. 14 ust. 1 ustawy, tj. rozwiązanie organu nadzorczego pozwanego z mocy prawa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego treść art. 14 ust. 1 tzw. ustawy kominowej (w brzmieniu obowiązującym w dacie wejścia w życie tej ustawy), który stanowił, że za nieprzestrzeganie przepisów ustawy organy nadzorcze jednostek organizacyjnych wymienionych w art. 1 pkt 2-7 ulegały rozwiązaniu z mocy prawa, nie pozwala na uznanie, iż skutek ten powodowało nieprzestrzeganie przepisów ustawy przez inne organy, nie będące organami nadzorczymi. Przy tym, nie ma racji powód powołując się na wnioski wynikające z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2016 r. (sygn. akt III CSK 199/15), albowiem orzeczenie to zapadło w odmiennym od niniejszego stanie faktycznym. W powołanym orzeczeniu Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Wspólników podjęło bowiem uchwałę o rozwiązaniu z mocy prawa rady nadzorczej spółki i fakt ten ukształtował okoliczności faktyczne sprawy, co nie miało miejsca w przedmiotowej sprawie.

W piśmiennictwie został wyrażony trafny pogląd, że ponieważ art. 14 ust. 1 tzw. ustawy kominowej nie wymienia żadnych innych organów ani osób, które miałyby dokonać naruszeń przepisów ustawy, trudno byłoby zaakceptować konstrukcję, gdzie za działania innego organu odpowiadałby organ nadzoru. Dlatego należy przyjąć, że chodzi o nieprzestrzeganie ustawy wyłącznie przez organ nadzorczy, zaś przepis nie dotyczy organów o kompetencjach innych niż nadzorcze. Natomiast za nieprzestrzeganie ustawy przez inne podmioty zobowiązane do przestrzegania ustawy (np. zarząd, zgromadzenie wspólników) ustawa żadnych konsekwencji nie przewiduje (por. A. Rzetecka-Gil, Art. 14. w: Ustawa o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi. Komentarz. (...) 2015; Z. Sypniewski, Prawne konsekwencje ustawy z dnia 3 marca 2000 r. („kominowej”) dla jednostek samorządu terytorialnego, Poznań 2000, s. 17).

Przy tym, słusznie przyjmuje się w literaturze przedmiotu, że brak sprawowania należytego nadzoru nad przestrzeganiem ustawy przez inne podmioty jest wprawdzie naruszeniem powinności organu nadzoru, ale

wynikających z kodeksu spółek handlowych (art. 219 i art. 382 k.s.h.), a nie z tzw. ustawy kominowej. Zadaniem rady nadzorczej jest nadzór nad całością działalności zarządu i dbałość, aby działalność ta była zgodna z prawem, umową spółki (statutem) i odpowiadała wymaganiom prawidłowej gospodarki. Jednakże sama tzw. ustawa kominowa nie zawiera przepisu, który nakładałby na radę nadzorczą odrębny obowiązek sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem ustawy, a zatem brak jest podstaw, aby za taki przepis uznać art. 14 ustawy. Dlatego nieuzasadnione byłoby obciążanie organu nadzoru odpowiedzialnością za uchybienia zarządu. Tym bardziej organ nadzoru nie ponosi odpowiedzialności za działalność organów uchwałodawczych (np. w spółkach walnego zgromadzenia, zgromadzenia wspólników). Wprawdzie de lege ferenda uzasadnionym byłoby domaganie się od organów nadzoru ujawniania takich naruszeń i podejmowania stosownych kroków, a bierność organu nadzoru w tym zakresie mogłaby uzasadnić sankcję przewidzianą w art. 14 ustawy, jednakże de lege lata na taką rozszerzającą interpretację nie pozwala brzmienie powołanego przepisu (por. A. Rzetecka-Gil, tamże; B. Popielarski, Skutki naruszenia przepisów ustawy kominowej w spółkach kapitałowych,(...) 2005, nr 4, s. 36).

Zdaniem Sądu odwoławczego nie ma więc racji powód twierdząc, że doszło do rozwiązania organu nadzorczego pozwanego z mocy prawa na skutek podjęcia przez (...) Walne Zgromadzenie (...) S.A. z siedzibą w W. uchwały nr (...) z dnia 27 czerwca 2013 r. o powołaniu J. D. w skład Rady Nadzorczej pozwanego. Skutku tego nie spowodowało także podjęcie przez Radę Nadzorczą pozwanego uchwały nr (...) z dnia 14 listopada 2013 r. w sprawie delegowania członka Rady Nadzorczej J. D. do czasowego wykonywania czynności członka Zarządu, albowiem podjęcie tej uchwały nie naruszało tzw. ustawy kominowej. Brak jest natomiast podstaw do przyjęcia poglądu powoda, że naruszenie tej ustawy polegało na bierności organu nadzoru, który nie podjął działań zmierzających do wyeliminowania nieuprawnionego członka ze składu Rady Nadzorczej. Przy tym, z dokumentów przedłożonych przez powoda w postępowaniu apelacyjnym nie wynika wiedza Rady Nadzorczej pozwanego o tym, że J. D. był jednocześnie członkiem organu nadzorczego innego podmiotu wskazanego w art. 1 ustawy. Dlatego, w ocenie Sądu odwoławczego, powyższe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

W piśmiennictwie wyrażono słuszny pogląd, że tzw. ustawa kominowa w zakresie konsekwencji naruszenia art. 4 ust. 1 ustawy milczy. Nie można bowiem uznać za takie skutki sankcji opisanych w art. 14 ustawy, albowiem dotyczą one działań samej rady nadzorczej, tymczasem powołania do rad nadzorczych nigdy nie dokonują rady nadzorcze tych spółek. W związku z tym naruszeniem ustawy skutkującym rozwiązaniem organu nie będzie udział jednego z członków w dwóch radach nadzorczych spółek z art. 1 pkt 4-7 (por. B. Popielarski, tamże). Brak określenia przez ustawodawcę skutku naruszenia art. 4 ust. 1 tzw. ustawy kominowej powoduje konieczność sięgnięcia do ogólnych zasad prawa cywilnego (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 2 k.s.h.) i przyjęcie, że naruszenie to powoduje skutek w postaci nieważności powołania do drugiej rady nadzorczej, jako sprzecznego z przepisem ustawy. Za takim wnioskiem przemawia również brzmienie art. 4 ust. 2 tzw. ustawy kominowej, który wprawdzie jest przepisem intertemporalnym, ale przewiduje zbliżone skutki do nieważności powołania do drugiej spółki (por. A. Rzetecka-Gil, tamże).

Mając powyższe na uwadze, należy przyjąć, że podjęta przez (...) Walne Zgromadzenie (...) S.A. z siedzibą w W. uchwała nr (...) z dnia 27 czerwca 2013 r. mogła być co najwyżej nieważna, jednakże nie wytoczono powództwa o stwierdzenie tego przez sąd na podstawie art. 425 k.s.h. Przy tym, gdyby powództwo takie wytoczono, to ewentualne stwierdzenie nieważności powołanej uchwały miałyby ten skutek, że Rada Nadzorcza istniałaby w mniej liczonym składzie, lecz pomimo tego byłaby zdolna do działania. Natomiast z pewnością nie wystąpił skutek w postaci rozwiązania Rady Nadzorczej pozwanego z mocy prawa. W konsekwencji nie można przyjąć za trafny pogląd powoda, że nieistniejące były uchwały podejmowane przez organ nadzorczy pozwanego, w szczególności dotyczące zmian w składzie Zarządu. Oznacza to, że (...) Walne Zgromadzenie (...) S.A. z siedzibą w W. zostało zwołane na dzień 6 czerwca 2014 r. przez uprawnione osoby, które podpisały sprawozdanie finansowe pozwanego za 2013 r., co było zgodne z wymogami wynikającymi z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 1047, ze zm.). Powyższe ustalenia faktyczne i oceny prawne uzasadniały oddalenie powództwa przez Sąd Okręgowy, a także oddalenie apelacji przez Sąd drugiej instancji.

Podstawą orzeczenia Sądu Apelacyjnego był art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c.